

ТНПУ

*Стратегії наукового пошуку в соціальній роботі, соціальній педагогіці та соціальній освіті:
поліфункціональність ідей*

соціальні, інформаційно-комунікаційні, психологічні, медичні, економічні, політичні, інтеграції та адаптації, щодо вирішення яких слід застосовувати комплексний підхід. Це потребує розробки та реалізації комплексних програм соціальної підтримки та інтеграції ВПО в приймаючі громади.

Список використаних джерел:

1. Кількість зареєстрованих облікованих ВПО. ІОЦ. Міністерство соціальної політики України: вебсайт. URL: <https://www.ioc.gov.ua/dashboardVpo> (дата звернення: 14.10.2024).

2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 24.12.2015 № 921- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 26.09.2023).

3. Соціальна адаптація ВПО: які інструменти для підтримки переселенців потребують впровадження. Стабілізейшен суппорт сервісез: вебсайт. URL: <https://sss-ua.org/news/soczialna-adaptacziya-vpo-yaki-instrumenty-dlya-pidtrymky-pereselencziv-potrebuyut-vprovadzhennya> (дата звернення: 29.09.2024).

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 19.10.2023 № 389- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 09.10.2024).

5. Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції: зб. наук. праць / За заг. ред. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. 432 с.

6. Тітар І. О. Поняття та критерії адаптації й інтеграції внутрішньо переміщених осіб і умови скасування статусу переселенця. *Український соціум. Соціологія*. 2016. Вип. № 4(59) С. 57-68.

7. Ваучери на навчання. Нові можливості працевлаштування. Державний центр зайнятості: вебсайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/vauchery> (дата звернення: 26.09.2024).

*Руслан Яковишин,
кандидат педагогічних наук, доцент,
ректор, професор,
Люблінська Вища Школа,
м. Рикі, Польща*

**ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Постановка проблеми. Порушення на початку 90-х років ХХ ст. традиційних для України механізмів соціального регулювання і взаємодії, поведінки людей потребує перегляду не лише соціальної політики, але й теоретичних засад, які є

фундаментом для осмислення того, що відбувається з людиною, суспільством, яка логіка зміни людей, який механізм самозахисту і загальнодержавної підтримки людей. А сьогодні, як ніколи, потребується найбільш точне і швидке визначення стратегії і тактики соціального захисту населення, створення оптимально-необхідних установ соціальної роботи, а також підготовки і перепідготовки працівників [2, с. 37].

Виклад основного матеріалу. Досить очевидним стає вплив на специфіку діяльності соціального працівника масовість і якість змін у самій людині: всеохоплююча грамотність, поінформованість, соціально-побутова забезпеченість. Переосмислення основного змісту і напрямів соціальної політики призвело до необхідності визначення суті і напрямів соціальної роботи в реалізації цієї політики [4, с. 83].

Як зазначалося вище, соціальна робота є найбільш важливим інструментом соціальної політики. Водночас соціальна робота, виконуючи функцію оберненого зв'язку, виступає в ролі соціального локатора, який визначає на основі спеціальних індикаторів реальні наслідки соціальної політики, її життєвість і ефективність. Саме система соціальної роботи як діяльність по наданню допомоги людині, сім'ї, групі осіб, які знаходяться у складній життєвій ситуації, шляхом надання матеріально-фінансової, морально-правової підтримки, консультування й обслуговування демонструє реальні можливості суспільства і держави щодо соціального захисту людини. Відомо, що кожна професія характеризується спільними з іншими професіями і специфічними, притаманними лише їй цінностями. Особливості професійних цінностей обумовлені роллю і статусом професії в житті суспільства і конкретної людини. Структурний і якісний аналіз цінностей соціальної роботи як професійної діяльності виявляє її комплексний характер, гуманістичну природу і зміст. Саме гуманістичний ідеал визначає призначення цієї діяльності, а її цінності відображають визнання гармонії суспільних і особистісних інтересів, усвідомлення праці як вищого сенсу життя, пріоритет загальнолюдських цінностей. У зв'язку з цим завданням соціальної роботи є встановлення балансу між відповідальністю суспільства перед особистістю і відповідальністю особистості перед суспільством [1, с. 69].

Аналізуючи різні наукові підходи [3, с. 83] можна визначити зміст соціальної роботи, який включає три основні аспекти:

1) надання допомоги окремій людині чи групі осіб, які опинились у скрутній життєвій ситуації, шляхом підтримки, консультування, реабілітації, патронажу та використання інших видів соціальних послуг;

2) актуалізація потенціалу самопомоги осіб, котрі опинились у складній життєвій ситуації;

3) цілеспрямований вплив на формування і реалізацію соціально-економічної політики на всіх рівнях – від регіонального до державного – з метою забезпечення соціально-оздоровчого середовища для життєвого розміщення і життєдіяльності

людини, створити систему підтримки людей, які опинились у складній життєвій ситуації [6, с. 116].

Перші два аспекти проявляються на мікрорівні, третій – на макрорівні соціальної роботи. Варто зазначити, що можна говорити про професійну і непрофесійну соціальну роботу, до того, як свідчить практика, остання частіше простежується на вихідному етапі становлення. Цим етапом міг бути ще період 14-16 ст. Сьогодні можна вести мову уже про професійну доцільну роботу, яка розпочала в 90-х роках ХХ ст. в Україні період інституалізації, створення методології і теорії соціальної роботи, що сприяло початку розвитку наукового напрямку у цій галузі – соціальної роботи з різними категоріями населення.

У соціальній роботі розрізняють два рівні понять: *первинні* і *теоретичні*. До первинного рівня належать поняття, які відображають їх відповідність повсякденній формі чуттєвих явищ, до теоретичного – ті, які утворюються шляхом логічних інтерпретацій первинних понять [4, с. 53].

Поняття і категорії соціальної роботи можна об'єднати в три групи:

- поняття, які відображають змістовий аспект;
- поняття, що відбивають технологічний аспект;
- поняття, що характеризують якісний стан соціальної роботи:

1) перша група – запозичені – поняття і категорії не специфічні для теорії соціальної роботи, оскільки визначені ними явища і процеси вивчаються іншими науками;

2) друга група – загальні – поняття і категорії, які належать до теорії соціальної роботи, але використовуються також в інших галузях знань;

3) третя група – специфічні – поняття і категорії власне соціальної роботи, які виражають її сутнісний аспект (закономірності, принципи, цілі, функції, зміст), відображають конкретні способи прояву її сутнісного аспекту, характеризують її якісний стан (форми, методи, інструментарій, структура) [5, с. 27].

До першої групи понять можна віднести такі: соціум, соціальне середовище, соціальні відносини, соціалізація, соціальне виховання, соціальна активність, соціальна діяльність тощо.

До другої групи можна віднести такі поняття: соціальна реабілітація, соціальна адаптація, соціальний захист, соціальний інститут, соціальне інспектування, соціальна діагностика тощо [2, с. 91].

Соціальна робота є відносно новою галуззю соціально-гуманітарного знання у системі суспільних наук. Вона характеризується інтегративністю і, переважно, прикладною спрямованістю. Їй властиві всі структурні елементи, які свідчать про її сформованість як науки, а саме: наявність об'єкта і предмета дослідження, відповідних йому понять і властивих закономірностей; сформована система

принципів та ідей і практичний досвід соціальної роботи, які в особливо актуалізуються в умовах воєнного стану в Україні [5, с. 86].

Висновки.

1. Соціальна робота – специфічний вид професійної діяльності, що передбачає наявність знань, умінь, норм та цінностей міжособистісної взаємодії. Саме тому успішність та ефективність соціальної діяльності значною мірою залежить від етико-психологічних якостей фахівця, професійних дій та вчинків соціального працівника, а його здатність до соціальної роботи зумовлюється моральними вартостями. Як відомо, «соціальний працівник» є певним сукупним обрисом професії «соціальна робота». Проглядається широка палітра варіантів, підходів, характерних для тієї чи іншої країни, у визначенні сутності, функцій, змісту, методів соціальної роботи, а також модифікацій найменувань представників даної професії.

Професія соціального працівника та його практична діяльність спрямована на соціальну спеціалізовану діяльність, об'єктивно необхідну для функціонування державних і громадських систем соціальної допомоги різним категоріям населення, для реалізації життєвих, потенційно закладених у кожній людині сил для самозабезпечення і саморозвитку. Предметно-інструментальна основа його професійної діяльності включає професійні знання та досвід. Професія соціального працівника передбачає конкретну діяльність, яка реалізується у визначеній функціонуючій системі соціальної роботи, в конкретній соціальній службі чи окремому спеціалізованому центрі.

2. Важливим моментом професійної соціальної роботи є міждисциплінарний підхід до розв'язання проблем, які виникають у клієнта. Працюючи у складі міжпрофесійних груп разом із лікарями, педагогами, соціологами, практичними психологами, соціальними юристами, соціальний працівник має можливість комплексно вирішувати проблеми сім'ї, окремої особистості чи соціальної групи.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Монографія // Соціальна робота. Книга 1. К.: УДЦССМ. 2001. 344 с.
2. Лукашевич М.П., Мигович І.І., Пінчук І.М. Соціальна робота в Україні: теоретико-методичні засади: Навч. посіб. К.: МАУП, 2001. 236 с.
3. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи. К.: 2000. 438 с.
4. Сидоров В.М. Вступ до соціальної роботи. Ч.І: Анотація категоріального апарату. Донецьк, 1997. 245 с.
5. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
6. Соціальна робота / За ред. В. Андрущенко, М. Лукашевича: 7 ч. Ч. II. К.: ДЦССМ, 2002. 215 с.